

Nagyüzem és kézművesség – épülő hangszergyár Budaörsön

Sajátos elképzelés uralkodik honi berkekben a magyarországi hangszergyártásról. Az többé-kevésbé közismert, hogy vonós hangszerek tekintetében tekintélyes és nemes tradíciókkal rendelkezünk, és arról is gyakran esett szó az utóbbi időben, hogy az elmúlt évtizedben sikerült valamennyire újjáéleszteni e hagyományokat. Ismerősnek tetszhet sok muzsikos és zenebarát számára a cimbalomépítő és tárogatót megreformáló Schunda József, valamint a Stowasser család neve is, akik a kiegyezés utáni Magyarországon elsősorban a fafúvós hangszerek készítésében nemzetközi rangú eredményekkel büszkélkedhettek. A Monarchia utolsó évtizedeiben és az azt követő periódusban kedveltek voltak a pesti zongorakészítők műremekei is, ám a hazai hangszerkészítés legvirágzóbb időszaka sem hagyott érdemi adatokat a rézfúvós hangszerek készítőiről, itthon készült trombitáról, kürtökről, harsonákról. A Sternberg hangszerkereskedő cég jegyzett egy-két rézfúvós hangszert a század első harmadában, érdemi gyártásról azonban nem beszélhetünk. Európában Németország és Csehország manufaktúrái látták el rezesekkel a fúvós- és szimfonikus zenekarokat. A 19. század fokozott igényeket támasztott a gyártók felé, hiszen a későromantikus repertoár részben újabb és újabb hangszertípusok kialakítását követelte, részben a szebb és jobb hangzás érdekében az egyes szólamok azonos, jó márkájú instrumentumokkal való ellátását igényelte.

A huszadik század ezen a téren is megteremtette a maga versenypiacát, amelynek második szereplője természetesen az Egyesült Államok, harmadik, a század második felében Japán lett. A két tengerektől nagy hatalom azon hangszerek gyártását szorgalmazta, amelyek mindig kelendőek a piacon: ezek pedig a folyamatosan megújuló, mindig valami újabb technikai lehetőséggel kecsegtető, a használat során értékcsökkenést elszenvedő fúvós hangszerek. A 20. század második

felére már legendák keringtek egy-egy gyár fúvócsöveinek, fémötvözeiteinek csodatévő hatásairól, az ambitust növelő gépekről, a kényesebb hangok könnyed megszólalását elősegítő billentyűkről. A gyártóknak érdekükben állt minél nagyobb mennyiségben piacra dobní a keresett portékákat, aminek érdekében sorozatgyártást lehetővé tévő technológiákat alkottak.

A muzsikosok azonban nyughatatlanok és főleg igényesek: számukra ugyanis nincs gyárilag előállított tökéletes hangszer; mindenkinek más felépítésű a szája, a keze, az izomzata. A nyolcvanas években újból reflektorfénybe került tehát a kézművesség: hangszerjavítók, hangszerkészítők kínálták fel annak lehetőségét, hogy a leendő vásárlóval együtt alakítják ki a hangszerek egyes részeit: például a fuvola szájrészét, bizonyos billentyűk pontos helyét. Azóta újból rangot jelent egyedi készítésű hangszereken játszani, amelynek váza, szerkezete lehet futószalag terméke, szájrésze, billentyűi és az egyes alkotóelemek összeillesztése azonban szigorúan mesteremberek keze munkája.

Az érdeklődés fokozatosan ismét a hangszerek óhazája, elsősorban Németország felé fordult. Az időt nem lehetett már megállítani; nem arra volt tehát szükség, hogy az elsőosztályú anyagok felhasználásával, csúcstechnológiával készült instrumentumok helyett valami egészen mást csináljanak, hanem hogy azok erényeit a kézművesség nemes tradíciójával valamiképpen egyesíteni tudják.

Erre a feladatra vállalkozott az első sorban tubáról híressé vált München melletti kisvárosban működő cég, amelynek alapjait a csehországi Kraslicében rakta le 1810-ben Wenzel Meinl hangszerész. A háborúk és határmódosítások viszontagságait túlélő üzem 1945-ben Geretsriedben talált otthonra. A sokadik generációt képviselő Gerhard Meinl pontosan megértette az idők és a piac szavát: 1992-ben felvásárolta az egykori NDK területén lévő hangszerészparadicsom

Markneukirchen rézfúvós hangszergyárát, amit az európai követelményeknek megfelelően korszerűsített és elkezdte a nagyüzemi módon előállított trombiták, kürtök, harsonák hagyományos német kézműves gondossággal való átépítését. A siker elképesztő volt, hiszen nemcsak a konzervatívabb Európa, de a többi földrész muzsikusai is kapva-kaptak a kitűnő mechanikájú, gondosan összerakott, briliáns hangú hangszereken. Tíz év sem kellett ahhoz, hogy a kereslet ismét lépésre kényszerítse a német tulajdonost. Először még más európai gyárak megvételeivel igyekezett kielégíteni az egyre sürgető igényeket, majd új gyár építésére határozta el magát.

Pillantása Kelet-Európára esett; nemcsak azért, mert feltételezte, hogy ott olcsóbb az építés és a munkaerő, hanem mert az újonnan kialakuló piacok irányában akart terjeszkedni. Az utolsó pillanatban Csehország és Magyarország között kellett már csak döntenie: Magyarországot választotta; részben azért, mert olyan magyar muzsikosokat ismert meg többek között, mint Szentpáli Roland, Bazsinka József, Mazura János tubaművész, a sokszoros versenygyőztes Ewald Rézfúvós Kvintett tagjainak személyében, akik az itt elkészítendő hangszereket azonnali és megfelelő igényű kontrollnak tudják alávetni, segíteni képesek az egyes modellek fokozottan muzsikosbarát kialakítását. Döntésének másik oka különösen hízelgő lehet a nagy gonddal ápolta hazai hangszerész-képzésnek: itt talált olyan szakembereket, akiknek munkája alapján vállalkozni mert egy több száz milliós beruházásra.

Hangszergyárt, rézfúvós hangszergyárt építeni ugyanis nem annyiból áll, hogy egy bérelt helyiségbe valaki néhány gépet és szerszámot telepít. Különösen igaz ez abban az esetben, ha az előállított termékeknek olyan szigorú minőségi követelményeknek kell megfelelniük, amelyeket az adott cég állít az általa forgalmazott minden hangszerral szemben. Meghatározott anyagok, meg-

határozott vegyületek, gépek kellenek a gondosan előírt lakkozás, ezüstözés munkálataihoz. Hónapokat töltenek a majdani alkalmazottak Németországban, hogy a megfelelő anyagok segítségével minden porcikájukban az eredetivel megegyező instrumentumokat tudjanak készíteni. A magyarországi munkadarabok ugyanis ugyanúgy a lassan kétszáz éves cég hírnevét javíthatják vagy rombolhatják, mint Német- vagy Franciaországban gyártott társaik.

Az építkezés során a gyártó részéről támasztott előírások mellett be kell tartani a hazánkban a németországinál is alaposabb környezetvédelmi szabályokat, meghatározott helyen szabad tárolni a csak kicsit is veszélyes anyagokat, nem is szólva ezek hulladékairól. A gyár falai mindezzel együtt már állnak, a termelés március elején elindul. A hamvaikból újjáéledt vonósműhelyek mellett új fejezetet nyithat a magyarországi hangszerkészítés történelme: 2002-ben ismét márkanév lesz a Sternberg név; a 21. század első magyar hangszergyártól róla nevezték el, s utolsó munkafolyamatként a következő felirat kerül majd a korpuszokba: Joseph Sternberg Budaörs.

Az új gyár első feladata a Vogtländische Musikinstrumentenfabrik több mint öt esztendeje tartó sikersorozatának folytatása, továbbfejlesztése. Ez nem más, mint a „Challenger” névvel illetett trombita- és szárnykürtmodell, amely villámkarriert futott be világszerte. Bemutatkozását olyan rangos szólisták segítették, mint amilyen a francia Thierry Caens, a finn Jouko Harjanne, továbbá a hamburgi, londoni, New York-i világhírű szimfonikus zenekarok muzikusai...

A már meglévő formájában is kiváló konstrukció átdolgozásának, tökéletesítésének lényege abban áll, hogy minden, eredetileg B&S modellt lakkozás előtt olyan felületkezelésnek vetnek alá, aminek következtében külsejében és anyagában a hangszer egy régiesített Vintage-karaktert nyer.

A Challenger építési elvet a vogtlandi kézművesek és mesterek fejlesztették ki az elmúlt Bach év során. Az újítás szó teljes tartalma értelmet kapott ebben a munkafolyamatban: e hangszerek újításakor minden tényezőre figyelemmel voltak: harmónia, melódia, ellenpont és ritmus – hogy minden, a hallhatatlan Johann Sebastian Bach által trombitára komponált ütem

igazi pompájában, még tökéletesebben szólalhasson meg. Ezt az igényes munkát csak valódi kézművesek teremthették meg, ipari úton ilyen eredmény nem születhet. Éppúgy, mint ahogy egészen más feladatot lát el a keresztmetszetek írója, mint az eredeti zeneműveké...

Bach és a Vogtländische Musikinstrumentenfabrik – és tavasztól a Sternberg Hangszermanufaktúra – tovább dolgoznak együtt egészen addig, amíg a legki-

sebb dallamtöredék is méltó módon csendül fel, amit a génusz valaha e hangszer számára papírra vetett. Ezért választották éppen e melléknevet a modell számára. Az angol Elaboration szó a latinból származik, amelynek jelentése: kidolgozás. Vagyis valamilyen eredményt kihozni kemény munka árán. Ahhoz hasonlítható, mint amikor egy eredetileg kicsiny szikra lobogó tűzzé változik.

EDITIO MUSICA BUDAPEST Zeneműkiadó Kft. ajánlata zenekaroknak

Devienne, F.:

Concertino B-dúr 2 klarinétra és zenekarra (Balassa, Hajdu)
Z 8651 – partitúra
Z 8687 – zongorakivonat
Z 8688 – szólamok

Concerto D-dúr gordonkára, vonósokra és csembalóra (Koloss, Pejtsik)
Z 13181 – partitúra
Z 13182 – zongorakivonat
Z 13183 – szólamok

Stamitz, K.:

Koncert B-dúr klarinétra és zenekarra (2. Darmstädter Konzert) (Balassa, Hajdu)
Z 8992 – partitúra
Z 8993 – zongorakivonat
Z 8994 – szólamok

Haydn, M.:

Concerto B-dúr hegedűre és vonózenekarra (Murányi)
Z 13342 – partitúra
Z 13343 – zongorakivonat
Z 13344 – szólamok

Pleyel, I.:

Koncert C-dúr gordonkára (vagy fuvolára vagy klarinétra) és zenekarra (Pejtsik)
Z 13042 – partitúra
Z 13043 – zongorakivonat
Z 13044 – szólamok

Telemann, G. Ph.:

Concerto E-dúr fuvolára, vonósokra és csembalóra (Malina, Spányi)
Z 12848 – partitúra
Z 12849 – zongorakivonat
Z 12884 – szólamok

Martini, G. B.:

Concerto D-dúr gordonkára és zenekarra (Homolya, Pejtsik)
Z 13255 – partitúra
Z 13256 – zongorakivonat
Z 13257 – szólamok

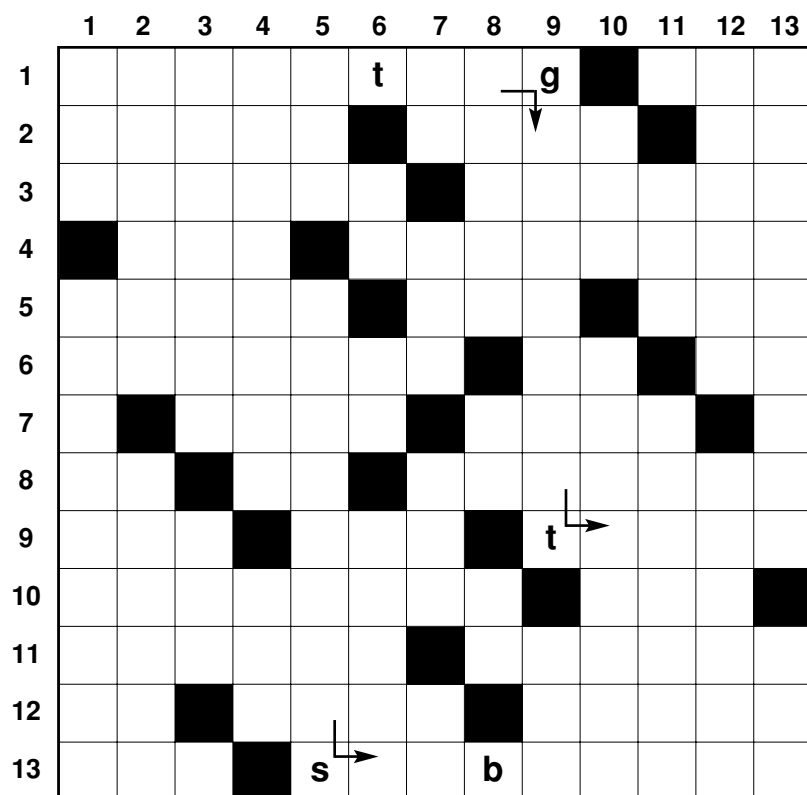
Porpora, N. A.:

Concerto a-moll szólógordonkára hegedűkkel és continuóval (Orbán)
Z 12119 – partitúra
Z 12802 – zongorakivonat
Z 12803 – szólamok

Concerto h-moll fuvolára, vonósokra és csembalóra (Malina, Spányi)
Z 13047 – partitúra
Z 13048 – zongorakivonat
Z 13049 – szólamok

KIADVÁNYAINK MEGVÁSÁROLHATÓK AZ ORSZÁG NAGYOBB ZENEMŰBOLTJAIBAN
ÉS AZ EMB MÁRKABOLTJÁBAN: **LISZT FERENC ZENEMŰBOLT**
1061 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 45. TEL/FAX: 322-4091
NYITVA TARTÁS: HÉTFŐ–PÉNTEK: 10–18 ÓRÁIG, SZOMBATON: 10–13 ÓRÁIG
ÚJDONSÁGAINK MEGTEKINTHETŐK AZ INTERNETEN IS: [HTTP://WWW.EMB.HU](http://www.emb.hu)

A második emberi beszéd

VÍZSZINTES: **1.** Így kezdődik egy szép részlet Fodor András (1929–1997) Bartók című verséből – költő, Nagy László fivére (István). **2.** Takarmánynövényként termesztett gabonafajta – budapesti egyetem névbetűi – olasz semleges névelő. **3.** Jön a lufiból a levegő – mátraaljai község. **4.** Mezőgazdasági csoportosulás – évelő pázsitfűfélé. **5.** Közepette – kereskedelmi cikk – a felületére, költőien. **6.** Locsolás – római 55 – római katolikus, rövid. **7.** Ruhát felvevő – legendás bariton (Sándor, 1906–1979). **8.** Minden zenemű így kezdődik! – a kalcium vegyjele – az SZDSZ tréfás elnevezése. **9.** Folyadékot tölt – a technécium és az oxigén vegyjele. **10.** Tapsifülesre vadászó – őz, németül. **11.** Mottó – mángorló, döngölőfa, tájszóval. **12.** Belül bűdös! – madagaszkári félmajom – ... Chase; USA-beli színész. **13.** Apró (mint önállóan nem szereplő jelző).

FÜGGŐLEGES: **1.** Földhasogató – a versidézlet második része. **2.** Fogda – Aiud lakója. **3.** Kenyérsütés kelléke – valamint elhagyva, annál távolabb. **4.** Helység, Esztergom déli szomszédja – lom ikerszava. **5.** Az agyban „terem” – a versidézlet harmadik, befejező része. **6.** Tisztelt cím, rövid. – a szélein égő! – a KGB elődje. **7.** Félelme! – vízinövény – ételt ízesít – Intéző Bizottság, rövid. **8.** ... Gantry; Sinclair Lewis regénye – kettős betű – daróc vége! – a német S hang, leírva. **10.** Hevesi község – mérgező anyaggal dolgozók öltik fel. **11.** Kerület, rövid. – mágnesez, kissé régies szóval (bűvöl jelentése is lehet). **12.** Fizikai Nobel-díjas orosz származású amerikai fizikus (Donald Arthur) – egyik helyre sem. **13.** Nekifog – KYT. Zábó Gyula

Hangszerkereskedelmi és szolgáltató Kft.

1074 Budapest,
Dohány u. 86.
Tel./fax:
342-3623
Nyitva:
hétfő–péntek
9.30-tól
18.00 óráig
Szombat
9.30–13.00

Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése, szakbecslése.

Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők forgalmazása:
húrok, vonók, tokok, huzatok, állványok stb.

Thomastic, Pirastro, Corelli és Jargar húrok

KG Hárfa

beállítás, javítás, karbantartás, felújítás

Karvaly Géza & Sashegyi Ágnes
Magyar Állami Operaház hárfajavítója hárfaművész

Tel. / Fax : +36 - 1 - 312 3116
Tel : +36 - 30 - 212 2872

1068 Budapest, Szondi u. 79.

A Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet stúdiója vállalja professzionális hang-, és többkamerás videófelvevételek készítését.

A legkorszerűbb digitális technikai eszközök és a személyzet több évtizedes tapasztalata garantálják a jó minőséget.

INFORMÁCIÓ:

**KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGAI
INTÉZET**

Kecskemét
Kéttemplom köz 1.
6000

Tel: 76/481-518
Fax: 76/320-160
E-mail: office@kodaly-inst.hu

Minden ami a fújáshoz kell!

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzsikuskok, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

• a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját kínáljuk: nálunk ezeket nem csak megrendelheti,

kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.

- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvözésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka. **Így magától értetődő a garancia...**

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14., Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158, E-mail: fontrade.music@axelero.hu